Rekisteripäällikkö Sari Laitakari
23.3.2021

Dno 332/00/2020

# Lisäselvitys lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 4/2021 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt lisäselvitystä kustannusvaikutuksista sellaisen vaihtoehdon osalta, jossa myös alle 3 kk kestävissä tehtävissä rikosrekisteriotteen esittäminen olisi velvollisuus. Lisäksi on pyydetty selvitystä siitä, paljonko rikostaustaote maksaa yksityiselle henkilölle.

## Kustannusvaikutukset rikosrekisteriotteen esittämisen ollessa velvollisuus

Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) käytössä olevien tietojen perusteella se ei voi itse arvioida, paljonko lainsäädännön soveltamisalan piiriin tulevia lyhytkestoisia tehtäviä kokonaisuutena olisi, ja paljonko rikostaustaotteita siten tultaisiin jatkossa pyytämään, jos otteen esittäminen säädettäisiin velvollisuudeksi. Hallituksen esityksessä oleva arvio 0,7 henkilötyövuoden lisäresurssitarpeista ORK:lle on oikea myös otteen esittämisen ollessa velvollisuus, jos luovutettavien otteiden määrä lisääntyy noin 25 000 kappaleella vuodessa. Resurssitarpeessa on huomioitu lisääntyvä tarve ohjeistaa otteiden pyytäjiä asiassa, muihin EU-jäsenmaihin tehtävien ECRIS-kyselyiden lisääntyminen sekä lisääntyvä asiakaspalvelun tarve. Velvollisuus esittää ote ei aiheuttaisi vapaaehtoiseen otteen pyytämiseen verrattuna muutoksia niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat vähäisistä muutoksista ORK:n sähköiseen asiointipalveluun sekä hakulomakkeille.

Jos rikostaustaotteen esittäminen myös lyhytkestoisissa tehtävissä säädettäisiin velvollisuudeksi, velvollisuudesta tulisi tiedottaa laajasti, minkä lisäksi asiakkaiden ohjaamiseen ja neuvomiseen tulisi panostaa. Tehtävistä jälkimmäinen kuuluu erityisesti ORK:n vastuulle. Muutoksesta tulisi olla tieto hyvissä ajoin, jotta muutokseen on mahdollista varautua tarpeellisin resurssein.

Aiemmassa lausunnossani toin esiin rikostaustaotteiden käsittelyaikaan liittyviä huomioita. Rikostaustaotteiden esittämisen ollessa velvollisuus myös lyhytkestoisissa tehtävissä, otteiden lyhyeen käsittelyaikaan kohdistuvien odotusten voidaan olettaa korostuvan. ORK:n mahdollisuus esimerkiksi automatisaation keinoin lyhentää rikostaustaotteiden käsittelyaikaa nykyisestä on rajallinen ottaen huomioon etenkin otteiden luovuttamiseen liittyvän harkinnan sekä EU-jäsenmaihin tehtävät kyselyt. Jos käsittelyaikaa tulisi nopeuttaa

olennaisesti nykyisestä, tulisi lainsäädäntöä tarkastella laajemmin menettelyn uudistamiseksi. Erityisesti silloin, jos rikostaustaa selvitettäisiin myös työ- tai palvelussuhteen aikana, kokonaisuus vaatisi erillisen selvityksen ja laajemmin erilaisten vaihtoehtojen arvioinnin.

**Rikostaustaotteen hinta**

Rikostaustaotteen maksullisuudesta on säädetty oikeusministeriön asetuksella oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista vuosina 2021–2022 (935/2020, 2 § 1 mom. 1 kohta). Rikostaustaotteen hinta on 12 euroa.

Rikostaustan selvittämislain sanamuodon mukaisesti työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Otetta ei siten voida luovuttaa esimerkiksi työnhakua, haastattelua tai ammatinvalintasuunnitelmaa varten. Työnantajan rikostaustan tarkistusvelvollisuus ja -oikeus koskee ainoastaan tilanteita, joissa henkilö on valittu tehtävään ensi kerran tai jossa hänelle on ensi kerran annettu tehtäviä, jotka sisältävät lasten kanssa työskentelyä.